

XX. İlahiyat Fakülteleri Dekanlar Toplantısı

İsmail NARİN*

227

“XX. İlahiyat Fakülteleri Dekanlar Toplantısı” Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nin ev sahipliğinde 24-25.05.2013 tarihleri arasında Bingöl’de düzenlendi. Üst düzey bir protokol ile yüksek oranda katılımın olduğu toplantıda ilahiyat eğitimi veren fakültelerin sorunları ortaya konularak çözüm teklifleri tartışmaya açıldı.

Toplantının açılış konuşmasını Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. M. Halil ÇİÇEK yaptı. Dekanlar toplantısı özelinde istişarenin önemini vurgulayan Çiçek, konuşmasında ilmin büyük bir değer ve fazilet olduğu üzerinde durarak bu toplantının aslında İlahiyat fakültelerinin kendilerini sürekli yenileme çalışmasının bir göstergesi olduğunu ifade etti.

Toplantıya katılan Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürü Prof. Dr. Ali ERBAŞ, günümüzde özellikle DİB’in kadrolu elemanlarının ancak yüzde onunun ilahiyat fakültesi mezunu olduğunu belirterek yeni ilahiyat fakültelerinin açılmasına ihtiyaç bulunduğunu

* Yrd. Doç. Dr., Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Hukuku Anabilim Dalı [smlnrm@hotmail.com].

söyledi. Kur'an-ı Kerim ve Siyer-i Nebi'nin ortaöğretim ders müfredatına dahil edilmesinden sonra bunları okutacak öğretmen sıkıntısının had safhada olduğunu ve biranş dışı öğretmenlerin bu dersler için geçici olarak istihdam edildiğine dikkat çekerek ilahiyat fakültesi mezunlarına ihtiyaç duyulduğunu belirtti. İslâmî ilimlerin emek isteyen geniş bir saha olduğunu vurgulayan Erbaş, fakülte müfredatı yanında ayrıca takviye derslerle öğrencinin kendini yetiştirmesinin lüzumuna inandığını, ayrıca İlahiyat fakültelerinin müftülüklerle koordinasyon içinde çalışarak öğrencilerin pratik dini hizmetler konusundaki yeterliliklerinin tamamlanması gerektiğini söyledi.

Bingöl Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Gıyasettin BAYDAŞ'ın, İlahiyat fakülteleri dekanlarıyla beraber olmaktan büyük kıvanç duyduğunu belirttiği selamla konuşmasının ardından Yükseköğretim Kurulu Başkan Vekili Prof. Dr. Yekta SARAÇ konuştu. Cumhuriyet'in ilanından sonra yüksek öğretimin tarihçesi ile YÖK'ün dünü ve bu gününü anlatarak konu ile ilgili düşüncelerini paylaştığı konuşmasında daha iyi bir yüksek öğretim sisteminin kurulmasının gerekliliğinin gerekçelerini anlattı. Yükseköğretim konusunda yapılacak yasal değişikliklerin sonuçlarıyla ve nedenleriyle incelenmesi gerektiğine işaret ederek, yeniden yapılandırmanın dayandırılacağı temellerin ne olması gerektiği ile ilgili kanaatlerini paylaştı. Dünyada yaşanan büyük değişim ve dönüşümden yola çıkarak günümüz dünyasının sanayi toplumundan bilgi toplumuna, ulus devletten küresel dünyaya geçişin eğitim alanında değişikliği zorunlu kıldığını belirten Saraç, bu değişimin eğitimin yeniden yapılandırılmasında referans çerçevesini oluşturduğuna dikkat çekerek ayrıca Avrupa birliğine uyum sürecinin de bu değişimi zorunlu kıldığını vurguladı ve şu tesbitlerde bulundu: Bilgi toplumuna doğru ilerleyen küreselleşen dünyada üniversitelerden beklentinin çerçevesini sadece iç dinamiklerin belirlemediğini aynı zamanda dış piyasanın da üniversiteleri şekillendirdiğini dikkate almak gerekir. Küreselleşme sonucu devletler kendi üniversitelerine bir misyon biçemezler. Küreselleşme, üniversitenin görevinin ne olduğunu belirlediği gibi kendi kurallarını ve misyonlarını da üniversitelere doğal olarak dayatmaktadır.

İlahiyat özelinde Türkiye'de ilahiyat eğitiminin köklü bilimsel geçmişe sahip olduğu tesbitinde bulunan Saraç, ilahiyat alanında gerçekçi ve uy-

gulanabilir önerilere açık olduklarını belirterek İlahiyat fakülteleri dekanlarının bölgesel çalışmalar ve toplantılar yapmalarının sorunların halledilmesinde daha etkili olacağını düşündüğünü ifade etti.

Açılış konferansında İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. İbrahim Kâfi DÖNMEZ “Türkiye’de İlahiyat Eğitimi Hakkında Bir Değerlendirme” konulu bir konuşma icra etti. Konuşmasına Türkiye’de ilahiyat yüksek öğretiminin tarihini anlatarak başlayan Dönmez, bidayetinde İlahiyat fakülteleri arasında iletişim ve bilgi paylaşımının tesis edilmesi gayesiyle tertip edilmesi düşünülen bu toplantının yirmi yıldır düzenli olarak yapıldığını görmenin sevindirici bir durum olduğunu ifade etti. 1995 senesinde Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nin çağrısıyla ilk defa bu toplantının İstanbul’da, İlahiyat fakültelerinden yükselen sestem doğarak yapıldığını ve aynı yıl varılan bir mutabakatla İlahiyat fakültelerinin anabilim dallarının da her yıl düzenli olarak bir araya gelmesinin kararlaştırıldığını belirtti. Türkiye’de ilahiyat çalışmalarının tarihi seyrine değinen Dönmez, Türkiye’nin bu alanda çok önemli tecrübeye sahip olduğunu, fakat İlahiyat fakültelerinin sayısının artması konusunun her yönüyle tartışılmasının gerekliliğine olan inancını belirterek şunları söyledi: Şu an önümüzde bir vakıa vardır. Sayısı doksanı aşan İlahiyat fakülteleri bulunmaktadır. Bu fakültelerin donanımlı bir hale getirilmesi bu camianın üzerinde bir görevdir. Öğretim kadrosu, öğrencisi, müfredatı ve öğretim yöntemleri açısından en yüksek kaliteyi yakalamak zorundadır. Bizim burada ne yapmamız gerektiği sorusuna odaklanmamız gerekir. Nelerin yapılabileceği konusunda ise Dönmez şunları söyledi: Müfredat çalışmalarının ve eğitim yöntemlerinin sürekli güncellenmesi gerekir. Bizde diğer eğitim kurumlarına göre daha karmaşık bir ders sistemi ve daha fazla ders sayısı vardır. Bunun üzerinde sürekli çalışılması gerekir. Ayrıca, yeni kurulmuş bir fakülte ile eski bir fakülte arasındaki seçmeli ders konuları aynı olmamalıdır. Son iki yıla yoğunlaşarak anabilim dalı bazında seçmeli derslerin yapılması iyi bir modeldir. Ortak bir kesitin olması gerektiğine inanmakla beraber her fakültenin kendi iç dinamizmini oluşturup kendi müfredatını hazırlayabilmesine imkan vermek gerekir. İlahiyat fakültelerinde Arapça’nın önemini hepimiz biliyoruz. Ancak, bütün çalışmamızı Arapça’ya yönlendirsek hataya düşeriz. Arapça’ya olması gerektiği kadar değer verip ondan hareketle bilim üretmemiz gerekmektedir. Bu kurumlar, her iki adımı

yani Arapça öğretimi ve sonraki bilim üretme ve davranışa dönüştürme işini doğru olarak üstlenmelidir. Öğretim materyalleri konusunda paylaşım ve işbirliğine ihtiyaç vardır. Bu konuda, Türkiye Diyanet Vakfı'nın kurduğu İSAM'ın iyi takip edilmesi büyük öneme sahiptir. İlahiyat fakülteleri olarak yeni öneriler geliştirilmeli ve sosyal bilimlere destek veren TÜBİTAK'ın imkanlarından istifade edilmesi gerekir. İlahiyat fakülteleri bir kurul oluşturarak bu konuya eğilebilir. Son olarak, hocaların mevcut ders yükü araştırma önünde büyük bir engel olup bu meselenin acilen çözülmesi gerekir.

Dönmez, bu toplantının bir karar ve icra organı olmadığını söyleyerek şu öneriyle konuşmasını tamamladı: Devletin ve milletin desteğini de dikkate alarak, her toplantıda bir konuya atıfta bulunarak ve yoğunlaşarak bir sonraki toplantıya kadar o konuda pratik bir çalışma yapılması; takibinin yapılması için de daha güçlü bir çalışma ortamının oluşturulması gerekir.

YÖK Yürütme Kurulu Üyesi Prof. Dr. İbrahim HATİPOĞLU, Dekanlar Toplantısında özellikle ittifak edilebilecek konular üzerinde durulmasında yarar gördüğünü dile getirerek açık, net ve sonuç alıcı taleplerde bulunulmasının gereği üzerinde durdu. YÖK Yürütme Kurulu üyesi olarak İslâm âlimi yetiştirme, ilahiyat camiası ile toplumun kaynaşmasını sağlama çalışmalarına aktif katkıda bulunan herkesin taleplerine olumlu baktığını ifade ederek İlahiyat fakültelerinin akademik kadro ve müfredat bazında desteklenmesine yönelik çalışmalar yaptığını belirtti. İlahiyat fakültelerinin sayılarının arttığı günümüzde değerlendirme ve sorunları belirleme kapsamında kısa süreli günlük bölge toplantıları yapılacağını söyledi.

Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ömer DUMLU'nun başkanlığını yaptığı 24.05.2013 tarihli birinci oturumda Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Nevzat Yaşar AŞIKOĞLU "*İlahiyat Fakültelerinin Programları, Akademik Yapıları Üzerine Düşünceler ve Yurt Dışından Örnekler*" başlıklı bir sunum yaptı. Bu sunumda şu dört konu öne çıkmıştır:

A) *İlahiyat fakültelerinde değişim ve yeniden yapılandırma ihtiyacı*: Bu başlık, İlahiyat fakültelerindeki öğretimin gözden geçirilmesi ve tekrar bir yapılandırmaya gidilmesini gerektirecek hususları ihtiva etmektedir. Bu hususlar şu başlıklar altında toplanmaktadır: 1- Hızlı sosyal ve kültürel değişim, 2- Öğretim hedeflerinin (misyonun) genişlemesi ve çeşitlenmesi,

3- Örgün din öğretimi programlarının değişmesi, 4- MEB'nın öğretmenlere yönelik genel ve özel alan yeterlikleri belirlemesi, 5- DİB'nın beklentileri ve din hizmetleri personeline aradığı yeterlikleri belirlemesi, 6- AB süreci ve akreditasyon çalışmaları, 7- YÖK, yüksek öğretim ulusal yeterlilikler çerçevesi çalışması.

B) İlahiyat fakültelerinin güncel problemleri ve değişimi engelleyen unsurlar: 1- Eğitim hedefleri netleşmeyen yeni bölüm açma uygulamaları, 2- Uzaktan öğretim uygulamaları (İÖP-İLİTAM), 3- Kredi sınırlamaları, 4- Öğretmenlik eğitiminin fakülte lisans programlarından çıkarılması, 5- Fakültelerdeki öğretim hedefleri konusunda farklı düşünceler ve alan taassubu.

C) Yurt dışında İlahiyat eğitiminden bazı örnekler: Bu başlık altında Avrupa'da Katolik, Protestan ve İslâm İlahiyat eğitimi veren fakültelerden örnekler sunulmuştur:

Hollanda: Hollanda Groningen Üniversitesi ve Vrije Üniversitesi Protestan İlahiyat Fakültesi ve Tilburg Üniversitesi Katolik İlahiyat Fakültesi 3 yıllık lisans programı olarak eğitim vermektedir. 3 yıllık Lisans programının ardından 1 yıllık master bölümleri ile, manevi bakım, öğretmenlik vb. alanlarda branşlaşmaya gidilmektedir.

Belçika: Belçika-Leuven Üniversitesinde Katolik İlahiyat Bölümü ve Brüksel Üniversitesi Protestan İlahiyat Fakültesi de Hollanda'daki gibi 3 yıllık lisans programı olarak eğitim vermektedir. Programlarda dikkati çeken 2. ve 3. sınıflarda bitirme tezlerinin ve her sene stajın olmasıdır.

İtalya: 5 yıllık İlahiyat Lisans Eğitimi veren Milano Üniversitesi İlahiyat Fakültesi iki temel bölümde lisans eğitimi vermektedir: *A-Temel ve Sistematik İlahiyat, B-Pastoral ve Ruhsal İlahiyat Bölümü*. Programlar incelendiğinde ilk 3 yıl temel bilimler ve felsefe ağırlık olan dersler yer alırken son iki yılda güncel dini konular ve pratiğe yönelik dersler ağırlık kazanmaktadır.

İspanya: Katalonya Katolik İlahiyat Fakültesi, Sistematik Teoloji, Kutsal Kitap, Ahlaki İlahiyat, Komünyon, Fıkıh, Kilise Tarihi bölümlerinden oluşmaktadır. Fakülte 5 yıllık eğitim vermektedir. Fakültenin programı incelendiğinde ilk üç yıl temel Hıristiyan bilimleri ve Felsefe, dördüncü yıl din ve beşeri ilimler ve son yıl ise pratik din hizmetleri ağırlıklı derslerin olduğu görülmektedir. Ayrıca fakülte programında ilk sınıftan itibaren din metinleri anlamaya yönelik İbranice, Grekçe ve Latince gibi dil derslerinin

olduğu, buna ek olarak güncel dini konular ve dini danışmanlıkla ilgili derslere yer verildiği görülmektedir.

Almanya: Bern Üniversitesi Teoloji Fakültesi Katolik İlahiyat ve Protestan İlahiyat olmak üzere 2 bölümden oluşup temel derslerin yanı sıra dil ve eğitim derslerine önem verildiği görülmektedir. 4 yıllık lisans eğitimi veren fakülte her döneme koyduğu seminer dersleri ve son sınıftaki staj ile öğrencilerin aktif olmalarını hedeflemektedir.

Bosna-Hersek: Saraybosna İslam Araştırmaları Fakültesi, 1- Genel Teoloji (Usulü'd-din), 2- Din Pedagojisi, 3- İmamlık Bölümü olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

Avrupadaki ilahiyat eğitiminde öne çıkan noktalar: Avrupa'daki İlahiyat fakültelerini incelendiğinde programların 4 temele göre şekillendiği görülür: 1- Dil Eğitimi, 2- Temel Din Bilimleri, 3- Felsefe, 4- Eğitim Bilimleri.

Yurt Dışı İlahiyat Programlarında 3 yıllık ve 4 yıllık lisans programlarının ilk iki yılı temel bilimler, dil bilimleri ve felsefe ağırlıklı diğer sınıflarda ise eğitim bilimleri, staj ve güncel dini konular ağırlıklı olmaktadır. 5 yıllık lisans programlarında ise ilk 3 yıl temel bilimler, dil bilimleri ve felsefe ağırlıklı diğer sınıflarda ise eğitim bilimleri, staj ve güncel dini konular ağırlıklı olmaktadır.

D) İlahiyat Fakültelerinde Değişime Yönelik Öneriler: Bu konuda öneriler ve somut adımlar iki başlık altında toplanabilir:

Akademik Yapı İle İlgili Öneriler: İlahiyat fakültelerinin akademik anlamda üç temel fonksiyon icra ettikleri söylenebilir. a) İslâm bilimleri alanıyla ilgili bilgi üretme, b) Alan bilgisi ile sosyal bilimleri ilişkilendirme, c) Üretilen ve ilişkilendirilen bilgiyi öğretme becerisi kazandırma.

İlahiyat Lisans Öğretimi İle İlgili Öneriler: a) Hazırlık sınıfı yerine öğretimin 5 yıla çıkarılması, b) İkinci ve üçüncü sınıf programlarının temel ilahiyat eğitimi vermek üzere planlanması, c) Dördüncü ve beşinci sınıfta özel paket programlar uygulanması, d) Öğretmenlik formasyon eğitiminin lisans programı içine alınması, e) Kontenjanların azaltılması ve İLİTAM.

Aşıkoglu, birinci aşamada *hem akreditasyon hem de fakülte programlarının zenginleştirilmesi için bir komisyon kurulması*, ikinci aşamada ise *komisyon çalışmalarının paylaşarak olgunlaştırılması ve uygulamaya konulması* önerisinde bulunarak sunumunu tamamladı.

Aşıkoğlu'nun sunumundan sonra, toplantıda genel olarak ilahiyatların kaliteye yönelik yeniden yapılanması, İLİTAM ve DKAB programlarının geleceği müzakere edildi. Ayrıca, lisans döneminde verilecek kredi sayısının öğretime etkisi de konuşularak ders sayısının fazla oluşunun daha iyi bir öğretim anlamı taşımadığı ifade edildi.

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. İsmail Hakkı ÜNAL'ın başkanlığını yaptığı 25.05.2013 tarihli birinci oturumda Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ahmet Saim ARITAN "İlahiyat Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (İFDEK) Tüzüğü" başlıklı bir sunum yaptı. Kısa adı İFDEK olarak değiştirilen İlahiyat Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği'nin tüzüğü tartışılarak derneğin amacı "İlahiyat v.b. din eğitimi veren akademik eğitim kurumlarının eğitim-öğretim, araştırma faaliyetlerine ilişkin yeterliliklerin tespiti, programların söz konusu yeterlilikleri karşılayacak formata sokulması, eğitim-öğretim, araştırma faaliyetleri ile idari hizmetlerini değerlendirme, akredite etme ve bilgilendirme çalışmaları yapmak" olarak tespit edildi.

Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ'un başkanlığını yaptığı 25.05.2013 tarihli ikinci oturumda ise Ürdün Üniversitesi Şeria Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Emin Muhammed Selman el-Kudât "Şeria ve İslâmi İlimler Fakültelerinin Müfredatı" isimli tebliğini sundu.

Toplantıda *Pedagojik formasyon derslerinin İlahiyat Fakülteleri bünyesinde lisans düzeyinde verilmesi ve Temel İslâm Bilimleri dışındaki anabilim dallarının kurulması, birleştirilmesi ve kaldırılmasının senato kararına bağlanması ile İlahiyat Fakültelerinin isim birliğinin sağlanması* konuları tartışılmakla beraber bu maddelerle ilgili kararlar bir sonraki toplantıya ertelenerek *Toplantı Sonuç Bildirgesi* ilan edildi.

XX. İlahiyat Fakülteleri Dekanlar Toplantısı Sonuç Bildirgesi

Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından organize edilen "XX. İlahiyat Fakülteleri Dekanlar Toplantısı", 24-25.05.2013 tarihleri arasında Bingöl'de yapılmıştır. Yapılan oturumlar ve müzakereler sonucunda aşağıdaki hususların Yükseköğretim Kurulu'na, paydaşlara ve kamuoyuna duyurulmasına karar verilmiştir:

- 1- İlahiyat fakültelerine yerleştirilecek öğrencilerin YGS yerine LYS puanı ile alınmasının Yükseköğretim Kurulu'na teklif edilmesine,
- 2- İFDEK geçici yönetim kurulu belirlenmesi için İlahiyat Fakültesi Dekanlar Konseyi yürütme kuruluna yetki verilmesine,
- 3- Bologna süreci çerçevesinde İlahiyat alanı lisans yeterlilik ölçütleri ile ilgili eksikliklerin tamamlanmasına,
- 4- Yeterlilik ölçütlerini tamamlamamış olan anabilim dallarının bir sonraki dekanlar toplantısına kadar yeterlilik ölçütlerini belirleyerek göndermelerine,
- 5- Bir sonraki toplantının Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde yapılmasına, oy çokluğu ile karar verildi.

Kamuoyunda büyük bir ilgiyle izlenen toplantının akabinde 03.06.2013 tarihinde Bingöl Üniversitesi'ni ziyaret eden YÖK Başkanı Prof. Dr. Gökhan ÇETİNSAYA, Bingöl Üniversitesi'nde düzenlenmiş olan XX. İlahiyat Fakülteleri Dekanlar Toplantısı'nda alınan kararların YÖK tarafından dikkate alınacağını vurguladı.